

№ 33 (722)
Верасень 2018 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- 👉 **Зварот Беларускага фонду культуры і «Краязнаўчая газеты»** – стар. 2
- 👉 **Будзем памятаць: Сяргей Рассадзін** – стар. 5
- 👉 **Мой род: продкі Наталлі Юшкевіч** – стар. 6

«Ляхавіцкі веснік»

Старадрукі і жывая класіка святочнага Янава

У мінулыя выхадныя ў горадзе Іванава, старадаўнім Янаве, адбыўся 25-ы Дзень беларускага пісьменства. Лейтматывам святочных мерапрыемстваў сёлета стала тема «Мая малая радзіма».

І верасня пачаў працаваць Фэстываль кнігі і прэсы, дзе былі кніжныя выставачныя павільёны, тэматычныя кніжныя пляцоўкі, экспазіцыі нацыянальных і рэгіянальных друкаваных СМІ, дзе можна было сустрэцца з літаратарамі, супрацоўнікамі выдавецтваў, наведць прэзентацыі кніг і выдавецтваў, паглядзець выступленні мастацкіх калектываў і выканаўцаў. У гэты ж дзень прайшлі фінал рэспубліканскага конкурсу юных чытальнікаў «Жывая класіка» і ўзнагароджанне пераможцаў.

У час святочных мерапрыемстваў адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання пераможцаў Нацыянальнай літаратурнай прэміі (арганізатарамі конкурсу выступаюць міністэрствы інфармацыі, культуры, адукацыі і Саюз пісьменнікаў Беларусі).

Часткай Дня беларускага пісьменства традыцыйна з'яўляецца рэспубліканская навукова-асветная экспедыцыя «Дарога да Святыняў» з Жыватворным агнём ад труны Гасподняй. Адбыліся духоўна-асветніцкія сустрэчы ўдзельнікаў экспедыцыі з жыхарамі агра-

радка Адрыжын, вёскі Махро, персаналам і адпачывальнікамі санаторыя «Алеся», у Нядзельнай школе Іванава, Іванаўскай ЦРБ, у Нядзельнай школе в. Ляскавічы, ДOME культуры вёсак Моталь і Ячкавічы. У экспедыцыі, як, дарэчы, і ў папярэдніх, прымаў удзел намеснік старшыні Беларускага фонду культуры, пісьменнік Анатоль Бутэвіч.

Празаікі і паэты з 13 краінаў збіраліся ў вёсцы Варацэвічы ў музейным комплексе імя Н. Орды на міжнародны круглы стол «Мастацкая літаратура як шлях адзін да

аднаго»; адбылася навукова-практычная канферэнцыя «Іванаўскія чытанні – 2018» з удзелам прадстаўнікоў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, іншых навуковых устаноў краіны і мясцовых краязнаўцаў. У час канферэнцыі старшыня Беларускага фонду культуры Тадэуш Стружэцкі ўручыў ганаровы знак і граматы лепшым работнікам культуры раёна за значны ўклад у захаванне гісторыка-культурнай спадчыны і народных рэгіянальных традыцыяў: былому шматгадоваму начальніку аддзела культуры

Уладзіміру Шэляговічу, дырэктару Мотальскага музея народнай творчасці Вользе Мапукевіч і дырэктару Іванаўскага цэнтра культуры і народных традыцыяў Ніне Куліч. У Мотальскім музеі народнай творчасці прайшлі краязнаўчыя чытанні па рукапісе Марыі Саковіч «Сяляне мястэчка Моталь і іх песні» (1877 г.). У Цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Ф. Панфёрава адбылося прадстаўленне турыстычнага патэнцыялу Брэсцкага рэгіёна.

(Заканчэнне на стар. 3)

«Ляхавіцкі веснік»

«Ляхавіцкі веснік»

Зварот да членаў Рады грамадскага аб'яднання «Беларускі фонд культуры», усіх сяброў фонду, падпісчыкаў «Краязнаўчай газеты»

Шаноўная грамада!

Мінула ўжо 75 гадоў, як грамадскае аб'яднанне «Беларускі фонд культуры» распачало выдаваць штотыднёвік «Краязнаўчую газету». Выданне разлічана на шырокае кола чытачоў, зацікаўленых аічыннай гісторыяй, глыбіннымі працамі станаўлення нашай дзяржаўнасці і культурна-асветнымі дасягненнямі беларускага народа. Аўдыторыя газеты – ад навучнскай моладзі і да краязнаўцаў-аматараў сталага ўзросту.

За мінулыя гады «Краязнаўчая газета» даказала сваё права на існаванне ў неабсяжым моры друкаваных выданняў краіны, не паўтараючы нікога з іх, маючы свой аўтарскі актыву і свайго чытача. Нашым агульным дасягненнем з'яўляецца тое, што на газету пастаянна падпісваецца большая частка раённых бібліятэк, музеяў, якія на прафесійнай аснове займаюцца краязнаўчай справай, папулярна даносяць ідэі радзімазнаўства да сваіх наведнікаў, рэгулярна выкарыстоўваючы для гэтых мэтай матэрыялы, апублікаваныя ў нашай газеце.

Падпіскай на «Краязнаўчую газету» ахопленыя большасць раёнаў Брэскай, Віцебскай і Гродзенскай абласцей, сярод якіх па колькасці падпісчыкаў лідарамі з'яўляюцца Ляхавіцкі і Слоніміскі раёны, а таксама Акцябрскі (Гомельская вобласць), Смалявіцкі і Нясвіжскі (Мінская вобласць). На жаль, амаль праігнаравала «Краязнаўчую» Магілёўская вобласць, 7 раёнаў якой падпісаліся ўсяго на 16 нумароў газеты.

Не маючы магчымасці карыстацца т.зв. адміністрацыйнымі рэсурсамі і будучы выданнем грамадскага аб'яднання, «Краязнаўчая газета» ў апошнія гады згубіла (як, між іншым, і многія іншыя выданні) амаль палову сваіх падпісчыкаў, што прывяло да высокіх датацыйных выдаткаў самім Беларускім фондам культуры. Таму востра паўстала пытанне далейшага існавання адзінага ў краіне краязнаўчага выдання.

За 15 гадоў існавання «Краязнаўчай газеты» не адбылося ніводнага выпадку невыхаду газеты, усе свае абавязкі рэдакцыя, якая складаецца з працуючых супрацоўнікаў фонду, выконвала перад сваімі падпісчыкамі бездакорна, нягледзячы на эканамічныя і фінансавыя калізіі, што існавалі ў тыя гады.

Разам з тым прыйшоў час звярнуцца па дапамогу да ўсіх, хто «быў, ёсць і будзе» разам з намі, з нашай «Краязнаўчай». Мы разглядаем наш зварот да сяброў фонду як часовую меру для выратавання газеты: тэрмінова неабходныя сродкі на паперу і друк, аплата паштовых і інтэрнэт-выдаткаў, камп'ютарную вёрстку – гэта значыць, на тое, без чаго газета не можа існаваць.

Шаноўныя члены Рады ГА «Беларускі фонд культуры», сябры фонду, мы звяртаемся да вас з просьбай знайсці магчымасць аказаць «Краязнаўчай газеце» неадкладную фінансавую дапамогу, памер якой вы можаце вызначыць самі. Дзейснай дапамогай можа стаць і арганізаваная вамі дадатковая падпіска на газету арганізацыяў, дзе вы працуеце, а таксама індыўідуальных падпісчыкаў. Усё гэта дасць магчымасць папоўніць скарбонку «КГ», так неабходную для далейшага яе выхаду ў свет. І «дзякуй скажа родны край», як пісаў Янка Купала.

Наш разліковы рахунак: 00 «Белорусский фонд культуры», 220029, г. Минск, Троицкая наб., д. 6. Р/с BY81BLBB30150100081886001001, г. Минск, ОАО «Белинвестбанк». Дирекция по г. Минску и Минской области, код BLBBBY2X, Минск, ул. Коллекторная, 11, УНП 100081886, ОКПО 37449864; тел. б.х.г. 283 28 24.

Старшыня ГА «Беларускі фонд культуры» Тадэуш СТРУЖЭЦКІ
Галоўны рэдактар «Краязнаўчай газеты» Уладзімір ПІЛЕП

На тым тыдні...

✓ 28 жніўня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі прайшла прэзентацыя факсімільнага выдання першага «Буквара».

Важнай падзеяй 2018 года стала завяршэнне міжнароднага навуковага выдавецкага праекта па факсімільным узнаўленні першага «Буквара». Кніга выйшла ў 1618 г. на царкоўнаславянскай мове ў друкарні Віленскага праваслаўнага брацтва Святога Духа ў Еўе. Усяго захавалася два асобнікі 1618 г. Адна з кніг была вывезеная брытанскім калекцыянерам у Лондан у пачатку XVII стагоддзя, сёння яна захоўваецца ў Бібліятэцы Мідл Тэмпл у Вялікабрытаніі. Другі асобнік знаходзіцца ў Каралеўскай бібліятэцы Даніі. На радзіме не засталася ніводнага выдання: як часта адбываецца з навучальнымі дапаможнікамі, іх проста зачыталі да дзірака. Маштабны праект па факсімільным узнаўленні выдання 1618 г. закліканы зрабіць першы «Буквар» даступным для шырокай аўдыторыі і прадэманстраваць высокую каш-

тоўнасць культурнай спадчыны нашага народа.

✓ 28 жніўня ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь да 100-годдзя заканчэння Першай сусветнай вайны адкрылася выстаўка «Беларусь у Першай сусветнай вайне» і адбылася прэзентацыя кнігі Сяргея Бяспанскага «Служа примером бестрашия: кавалеры полного Георгиевского креста – уроженцы белорусских губерний». Выстаўка зладжаная ў рамках супрацоўніцтва бібліятэкі і Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

У экспазіцыі прадстаўлены выданні з рэдкага фонду бібліятэкі, а таксама фотаматэрыялы з музея. Наведнікі пазнаёмліся з рэдкімі выданнямі, кнігамі і альбомамі, прысвечанымі Першай сусветнай вайне, а таксама артыкуламі і кнігамі намесніка старшыні абласнога савета таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, камандзіра пошукавога атрада «Зніч» С. Бяспанскага і шэрагу вядомых

гісторыкаў і экспертаў Беларусі.

✓ 28 жніўня ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» адкрылася персанальная выстаўка Антаніны Петрыкоўскай «Great Britain».

А. Петрыкоўская нарадзілася і вырасла ў Казахстане. Вучылася ў Маскве, атрымала спецыяльнасць інжынера-электроніка, па размеркаванні прыехала ў Мінск у 1988 г. і засталася жыць ў Беларусі. Працавала перыядам у Беларускім саюзе кінематографістаў у камандзе па арганізацыі Міжнародных жаночых фестываляў у 1995 – 1998 гг., у Міжнародным грамадскім аб'яднанні жанчынаў «Інтэрфорум» у якасці менеджэра культурных праектаў. Распрацоўвала праекты для прадстаўніцтва ААН у Беларусі, у 2003 – 2004 гг. выступала ініцыятарам і арганізатарам Міжнароднага дзіцячага фестываля «Крыштальны бусел».

З самага дзяцінства любімым заняткам Антаніны было малюванне, якое потым стала неад'емнай часткай жыцця. Асноўнай тэмай у творчасці мастачкі з'яўляецца гістарычная Вялікабрытанія. А. Петрыкоўская стала адзінай беларускай мастачкай, якую запрасілі ўдзельнічаць у першым Great British Festival у Мінску, арганізаваным Пасольствам Вялікабрытаніі ў Беларусі.

✓ 30 жніўня ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купала адкрыўся выставачны праект «Крывіцкая мекка». Упершыню ў Беларусі экспануюцца цікавыя матэрыялы віленскага перыяду са збораў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купала, прыватнай калекцыі Ірыны Ніжанкоўскай – унучатай пляменніцы Аляксандра Уласава.

Праект рэалізуецца пры падтрымцы Пасольства Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь.

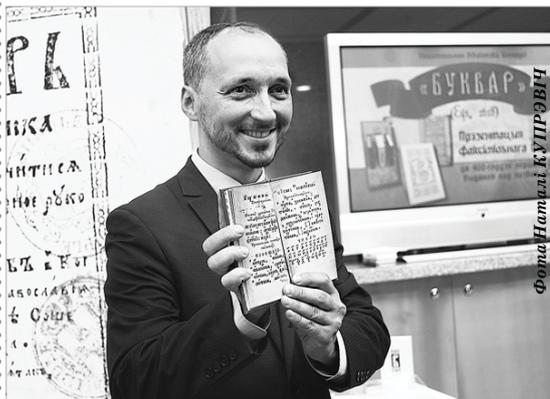
Выстаўка прысвечаная Вільні, колішняй сталіцы Вялікага Княства Літоўскага, Рускага, Жамойцкага – гораду, які ў розны час называлі крывіцкай Меккай, беларускім Сіенам. У пачатку XX стагоддзя Вільня стала цесна звязаная з беларускім Адраджэннем. Менавіта тут выходзілі першыя беларускія газеты «Наша Доля» і «Наша Ніва», гуртаваліся палітычныя і культурныя сілы.

Горад меў асаблівае значэнне ў жыцці і творчасці Янкі Купала. У 1908 г. паэт пераязджае сюды для працы ў рэдакцыі «Нашай Нівы». У газеце з 1908 па 1914 г. было надрукавана каля 150 ягоных вершаў, 4 пэамы і шмат артыкулаў. У Вільні ён пазнаёміцца з сваёй будучай жонкай Уладзіславай Станкевіч. У 1913 г. з вялікім поспехам пройдзе прэм'ера пастаноўкі «Паўлінкі». Невыпадкова першая беларуская шыльда ў Вільнюсе з'явілася яшчэ ў 1952 г. менавіта ў гонар Янкі Купала. Размешчаная яна была на Віленскай вуліцы, дзе паэт працаваў рэдактарам першай беларускай газеты.

✓ 30 жніўня ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа ладзілася творчая вечарына «Вілейшчына. Адчуванне радзімы...» ў рамках Года малой радзімы. Пад час яе адбылося адкрыццё персанальнай выстаўкі віленскай мастачкі Алы Судніковіч і канцэрт народнага калектыву аўтарскай песні «Элегія».

✓ 31 жніўня ва ўнутраным дворыку Музея-майстэрні Заіра Азгура ладзіўся вечар беларускай і ірландскай фолк-музыкі з удзелам фолк-гурта «Апошні Шылінг» і капэлы «На Таку».

Гурт «Апошні Шылінг» заснаваны ў 2007 г. Яго рэпертуар ўключае як вядомыя «стандарты» ірландскай і шатландскай музычных традыцыяў, так і аўтарскія кампазіцыі. Капэла «На Таку» была ўтвораная ў 2008 г. бардам і дударом Змітром Сідаровічам. Капэла грае старыя вясковныя і гарадскія побытавыя танны – у асноўным беларускія, але ёсць літоўскія, латышскія, эстонскія, украінскія, польскія ды інш. Удзельнікі капэлы выязджаюць у этнаграфічныя экспедыцыі, пераімаюць ад носьбітаў традыцыйную манеру выканання.

Алесь Суша дэманструе «Буквар»

Куратар выставкі Марыя Барткава і Ірына Ніжанкоўская

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Фота Наталі КУПРЭВІЧ

Вясковая кінакамедыя

26 жніўня ў Відзаўскім ДК (Браслаўскі раён) адбылася дэманстрацыя кінакамеды «Лявоніха». Цікава, што рэжысёрам-пастаноўчыкам карціны з'яўляецца не прафесійны рэжысёр, а аматар, выкладчык Відзаўскага дзяржаўнага прафесійна-тэхнічнага каледжа – ваш пакорлівы слуга. У мяне гэта ўжо другі гульнявы фільм. Мінным летам відзаўчане змаглі ўбачыць меладрому паводле сцэнара докшыцкага драматурга Фёдара Палачаніна «Ты мне хто?!». Калі меладрама закранае тэму так звананага «грамадзянскага шлюбу» ў моладзевым асроддзі і яго магчымых негатыўных наступстваў, то сёлённая камедыя прысвечана сямейна-побытавым стасункам людзей сталага веку. Жанравы фільм – вясёлая вясковая кінакамедыя.

Сцэнар фільма напісаў жыхар вёскі Жукішчына Шаркаў-

шчынскага раёна Язэп Квач, які піша вершы, збірае мясцовыя дыялектныя словы, прыпеўкі, напісаў манаграфію, прысвечаную роднай вёсцы Квачы. Аўтар гэтай нататкі стаў і рэжысёрам, і аператарам мастацкай стужкі. Галоўную сыраіню Лявоніху таленавіта сыграла жыхарка вёскі Алашкі Шаркаўшчынскага раёна Тамара Літвіновіч. Астатнія ролі выканалі таксама мясцовыя артысты-аматары: пані Гелена – Мая Васілёнак, гаспадар Язэп – Язэп Квач, Віктар Мурашка сыграў нават дзве ролі: варажбіта Долмана і даўнішняга палюбоўніка Лявоніхі замежніка Ніксана. Ролю альфонса сыграў аўтар гэтых радкоў. У эпізодах былі задзейнічаны аднавяскоўцы. Мантажом займаўся відзаўчанін Раман Стома.

Фільм атрымаўся лёгкі і забавны. У ім шмат смешных эпізодаў, багатая народнай музыкі і

прыпевак, аўтарам і выканаўцам якіх выступіў Я. Квач. Выконваючы ролі, акцёры імкнуліся найперш пасмяяцца з саміх сябе.

Перад дэманстрацыяй кінакарціны мы з Я. Квачом расказалі, як стваралася стужка. Камедыя атрымала добрую адзнаку гледачоў. Пасля прагляду ў Доме куль-

туры адбылася шчырая размова стваральнікаў фільма з прысутнымі.

Леванід ДЗІКЦЯРЮ, г.п. Відзы Браслаўскага раёна

Старадрукі і жывая класіка святочнага Янава

(Заканчэнне.)

Пачатак на стар. 1)

2 верасня адбылося адкрыццё памятнага знака, прысвечанага ХХV Дню беларускага пісьменства: сонечны гадзіннік, галоўны элемент якога – замацаванае ў мармуровай чарнільніцы пяро. Пасля цырымоніі на вуліцах Іванава прайшло ўрачыстае шэсце, прысвечанае 595-годдзю горада і ХХV Дню беларускага пісьменства.

Шэраг мерапрыемстваў Дня беларускага пісьменства прывячаліся 400-годдзю першага ў свеце «Буквара», выдадзенага беларусамі ў Еўі ў 1618 г. У Іванаўскім раённым цэнтры культуры і народным традыцыяў дэманстравалася выстаўка «Беларускі Буквар: сувязь пакаленняў», прысвечаная 400-годдзю першага ў свеце выдання пад назвай «Буквар» і Году малой радзімы. Яна ўключала прыкладна 30 буквароў і выданняў для пачатковага навучання чытанню і грамаце. Цэнтральны экспанат – факсімільнае выданне «Букваря языка славенска писаний чтения учитися хотящим в полезное руковожение». Наведнікі мелі магчымасць пазнаёміцца з кнігай, што пачала новую сусветную традыцыю. Электронная прэзентацыя «Беларускі Буквар: старонкі гісторыі» ўключала лічбавыя выявы знакамітых буквароў і азбукаў XVI – пачатку XX ст.: самая стара-

жытняя айчынная кнігі для навучання, што захоўваюцца ў фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, з праваслаўных манастыроў, малавядомыя выданні для ўніятаў і старавераў, а таксама беларускія лемантары і чытанкі пачатку XX ст. Упершыню ў галаграфічным выглядзе на выстаўцы галаграмаў старадрукаў паўсталі скарыбы з фонду НББ – «Біблія» Францыска Скарыны (Прага, 1517–1519), «Евангелле» Пятра Мсціслаўца (Вільня, 1575), «Новы Запавет і Псалтыр» (Кцеіна, 1652).

Скончыліся ўрачыстасці канцэртаў майстроў мастацтваў «Ляецца песня над Палесем».

Падрыхтаваў Лявон ПАЛЬСКИ

Свята адной Кнігі

2 верасня ў Мінскай царкве хрысціянскай веры евангельскай «Божая ласка» адбылося Свята Бібліі. Яго ўдзельнікі ўзгадалі, як у 1517 годзе наш зямляк Францыск Скарына надрукаваў Біблію на беларускай мове, зрабіўшы Слова Божае зразумелым для беларусаў.

Пастар царквы «Божая ласка» Алег Акуленка напачатку свята зазначыў:

– Верасень – час пачатку заняткаў у школах, каледжах, універсітэтах. Школьнікі і студэнты бяруць веды з кнігаў, а як жа Кніга кнігаў – Біблія? Нехта скажа, што ў наш час Слова Божае, маўляў, састарэла. Але як можна даследаваць законы прыроды, не спазнаючы таго, хто прыдумаў іх? Як можна вывучаць створанае, не ведаючы Творцы? А Біблія акурат і вучыць гэтаму.

На свяце выступілі дзіцячы хор царквы «Божая ласка», колішні саліст ансамбля «Песняры» Аляксандр Віслаўскі, саксафаніст Уладзімір Якубовіч ды іншыя.

Пад час свята дзеці і дарослыя маглі наведаць разнастайныя тэматычныя пляцоўкі. На друкарскім станку можна было па старадаўняй тэхналогіі на-

Алег Акуленка

друкаваць старонку з Бібліі. У мястэчку «Пазлавічы» дзеці з задавальненнем збіралі вялікія пазлы на біблейскія тэмы. Ахвочыя маглі здзейсніць «Падарожжа па Бібліі» разам з яе героямі, а праверыць сваё веданне самай галоўнай кнігі можна было ў куточку «Біблія-Веды». На некаторых пляцоўках можна было і самому адчуць сябе героем Бібліі: напрыклад, кідаючы мячык – уяўны камень – у намаляванага велікана Галіяфа, якога перамог пастушок Давід.

*Ніна КАЗЛЕНА
Фота аўтара*

Белы паравод на Прыпяці

На Тураўшчыне ёсць сяло Пагост. Яно – у міжрэччы Прыпяці і Цвігі, найпрыгажэйшае і маляўнічае месца Беларусі.

«З вядука ў красавіцка-майскую квецень вёска здалёк нагадае вялізны белы паравод, незвычайны па форме, які быццам плыве па звілістай стужцы Прыпяці...» – піша пра родную вёску карэнны пагастчанін Міхаіл Кузьміч у кнізе «Мой Пагост» («Мой Погост»; Віцебск, 2018).

Вёска праз два гады адзначыць сваё 500-годдзе. Размешчаная ў дваццаці хвілінах язды ад цяперашняга райцэнтра – горада Жыткавічы, яна славіцца старажытнасцямі і рэліквіямі, выяўленымі ў наваколлі, мясцовашануемым каменным крыжам, легендамі, народным мастацкім калектывам «Міжрэчча», самабытнымі людзьмі, якія тут жывуць, іх справам на фоне гістарычных падзей і часу. Аб гэтым і шмат чым іншым можна даведацца з вышэйназванай ілюстраванай кнігі. Аўтар – кандыдат філасофскіх навук, член Саюза пісьменнікаў Беларусі, выдатнік друку Беларусі, складальнік і рэдактар навукова-папулярных і даведчаных кніг, аўтар зборніка публіцыстыкі і літаратурна-крытычных артыкулаў «Стрела в бесконечность», «У костра в вечерний час», шматлікіх публікацыяў у беларускіх і расійскіх выданнях. На працягу некалькіх гадоў ён працаваў над кнігай пра малую радзіму.

Выданне «Мой Погост» – гэта гісторыка-дакументальная хроніка з адступленнямі. Аўтар даўно ўжо зарэкамендаваў сябе майстрам слова, праявіў красамоўства і ў гэтай працы. Матэрыял у кнізе выкладзены папулярна, вобразнай, сакавітай мовай. Адкрываецца яна вершам «Родная вёска» (аўтар – беларускі паэт Васіль Кузьміч). У творы ёсць такія радкі:

*Да цябе заўсёды – ці здалёк, ці зблізку –
Я з усіх вандровак і дарог шляху.*

*Родная ты вёска, радасці калыска,
Ля цябе сагрэю я сваю душу...
...Славлася працай на лугах і гонях,
Песняй пляганаў, дружбаў рыбакоў.
У ваколі любым памяць і сягоння
Падзвігі герояў – нашых землякоў...*

Абапіраючыся на архіўныя крыніцы, матэрыялы СМІ, успаміны землякоў, аўтар кнігі дэталёва прасочвае гістарычны шлях малой радзімы, на якім было многа героічнага і трагічнага, светлага і незабыўнага: важнейшыя этапы развіцця старажытнага сяла Пагост, лёсавызначальныя падзеі, якія давялося перажыць жыхарам. Важна, што пададзена падрабязная характарыстыка палітычнага, эканамічнага і сацыяльна-культурнага развіцця вёскі ў мінулым і цяпер. Галоўнае – прадстаўленыя землякі пісьменніка, прыгожыя душой і тварам, залаты фонд сла. Пагастчане – людзі працавітыя, шчырыя, сумленныя, таленавітыя – заўсёды вызначаліся высокімі мэтамі і вялікімі дасягненнямі ў многіх сферах гаспадарчай дзейнасці. Пра славілі родны край у мірны час, выстаілі ў гады ваеннага ліхалецця. І цяпер часам даводзіцца змагацца з прыроднай стыхіяй – вясенняя паводкі прыносяць шматлікія непрыемнасці. З любоўю і пашанай апавядаецца пра землякоў як вялікае пакаленне стваральнікаў – звычайных простых людзей, пра іх дзяцей, якія знайшлі свае пуцявіны ў жыцці, адлюстравана ў кнізе.

У кнізе паказана і даказана, што Пагост не толькі належыць да самых маляўнічых і яркіх вёсак нашай краіны, але і прыкметна выдзяляецца многімі рэальнымі жыццёвымі асаблівасцямі. Па словах М. Кузьміча, што ён ні казала, няма чалавека, асобы і пісьменніка без радзімы – вялікай духоўнай каштоўнасці. Шчасце, што яна ў нас ёсць, маленькая кропка на агромністай карце планеты, адкуль нашыя вытокі.

Міхась СЛІВА

Навум Гальпяровіч у удзельніцамі студыі

Любыя сэрцу мясціны, увасобленыя ў паэтычных вобразах Навума Гальпяровіча, кіраўніка міжнароднага радыё «Беларусь», аўтара і вядучага тэле- і радыёпраграмаў, адлюстраваныя ў дзіцячых малюнках, што цяпер экспануюцца ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры».

Ідэя экспазіцыйнага праекта, прымеркаванага да Года малой радзімы і 70-годдзя ганаровага грамадзяніна гарадоў Полацка і Наваполацка, належыць кіраўніцтву студыі выяўленчага мастацтва «Вясёлка» Палаца дзяцей і моладзі Наваполацка Таццяна Антановіч. Яна працуе тут цягам 10 гадоў. Пад яе кіраўніцтвам маляваннем займаюцца 60 дзяцей ва ўзросце ад 6 да 16 гадоў.

Вываванцы студыі з вялікай цікавасцю прынялі прапанову Таццяны Уладзіміраўны. Для іх гэта працяг досведу ўдзелу ў творчых акцыях ілюстравання твораў Якуба Коласа і Янкі Купалы, увасоблення архітэктурных помнікаў і краявідаў Полацка пад час летніх пленэраў.

Былі адабраныя 20 малюнкаў, што сталі асновай выстаўкі, прадстаўленай у маі ў Палацы дзяцей і моладзі Наваполацка. Тады пад час адкрыцця адбылася і вечарына Навума Якаўлевіча, дзе мастакі атрымалі падпісанья ім кнігі.

Чарговым месцам экспанавання стала сталічная галерэя ўніверсітэта культуры, дзе выстаўка «Малая радзіма. Мясціны, любыя сэрцу» адкрытая па 9 верасня. Потым па прапанове Навума Якаўлевіча будзе даступная для прагляду на сайце міжнароднага радыё «Беларусь», што стане працягам прысвечанага Наваполацку радыёмарафона. Да 9-і моваў вышчанага нашага радыё будзе дадзена і выяўленчая, якая не паграбуе перакладу.

23 жніўня пад час адрыцця выстаўкі маленькія мастакі не толькі прадстаўлялі свае працы, але і чыталі любімыя вершы юбіляра. Аб падрыхтоўцы праекта распавялі дырэктар Палаца дзяцей і моладзі Наваполацка Наталля Серакова і кіраўнік студыі выяўленчага мастацтва «Вясёлка» Т. Антановіч. Уражаннямі ад убачанага падзяліўся і старшыня Беларускага фонду культуры Тадэуш Стружэцкі, які падкрэсліў, што галоўным вынікам Года малой радзімы павінен стаць штуршок да самарэалізацыі творчых асобаў у любых сферах дзейнасці, а гэтая выстаўка – творчым натхненнем, памятнай падзеяй у жыцці аўтараў, з чым бы яны ні звязалі свой лёс.

*Наталі КУПРЭВІЧ
Фота аўтара*

Маргарыта Чагіна і Аліса Пузікава перад сваімі творамі

У музеі роднай кнігі – цікава

Любіць Бацькаўшчыну, шанавець роднае слова вучаць сваіх выхаванцаў педагогі Жлобінскага дзіцячага садка № 15. Сёлета, у Год малой радзімы, тут адкрыўся музей беларускай кнігі. А напярэдадні Дня беларускага пісьменства і друку (сёлета гэта 2 верасня) ён папоўніўся новымі экспанатамі экспазіцыі.

Кнігі гэтыя незвычайныя, зробленыя яны рукамі дзетак пры дапамозе іх бацькоў і педагогаў. Кажа загадчык згаданай дашкольнай навучальнай установы Людміла Чарнагаева:

– Падручнымі матэрыяламі для стварэння кніг з’яўляюцца звычайныя дрэва, тканіна, фетр і іншыя матэрыялы, якія няцяжка знайсці. А галоўнымі тэмамі гэтых самадзейных выданняў сталі беларускі фальклор, расповеды пра жывёлаў і расліны, занесеныя ў Чырвоную кнігу Беларусі, а таксама – пра народныя традыцыі, беларуска-рускі слоўнік.

Да сказанага трэба дадаць, што музей беларускай кнігі ў дзіцячым садку № 15, акрамя ўсяго, стаў месцам практычных заняткаў па радзімазнаўстве. Дзецям тут заўсёды цікава.

Мікалай ШУКАНАЎ, г. Жлобін
Фота Мікалая СЕМЯНЦА

Ведаючы свой радавод, мацней стаіш на зямлі

дзямкамі ад 1909 года. Дзядуля меў арганізатарскія здольнасці: дзе б ні служыў, збіраў музыку ў амагараў, ствараючы самадзейныя аркестры. Музыкі цанілі Антона Іосіфавіча і выказвалі ўдзячнасць за канцэртную дзейнасць. Такі запіс ёсць на фотаздымку 1909 года на польскай мове: «На памяць аб нашай сумеснай музычнай працы. 13 верасня 1909 года ў Нясвіжы». І подпіс: Уладзіслаў Юшкі.

На фотаздымку мой дзед са скрыпкай у верхнім шэрагу. Ансамбль іграў у Радзівілаў на святах. Дзядуля добра іграў на скрыпцы – а яна была ў яго асабліва, памечаная адмысловым знакам і лічбай 17. Як сказаў адзін знаёмы канцэртмайстар з Самары, скрыпка не Страдывары, але зробленая адным з яго вучняў.

У кнізе вялікага венгерскага кампазітара Ферэнца Ліста пра Федэрыка Шапэна ёсць звесткі, што адна са скрыпак Страдывары знаходзілася ў князёў Радзівілаў. Дзядуля быў равеснікам аднаго з князёў, ён нарадзіўся ў 1885 годзе. Паводле падання, адзначыўшы яго выдатныя музычныя здольнасці, князі збіраліся адправіць дзядулю на вучобу ў Варшаўскую кансерваторыю. Што гэтаму перашкодзіла, мне невядома.

Антон Юшкевіч скончыў настаўніцкую семінарыю ў Нясвіжы, пачаў працаваць, а потым ажаніўся з Марыяй Пятроўнай Туміловіч. Гэта выйшла з паштовак на імя «яя высокородія» Марыі Туміловіч па адным адрасе ў 1912 годзе, а ў 1914 годзе – на імя Марыі Юшкевіч ужо на іншы адрас – у дом Багдановіча на Гарадзельскай вуліцы.

Па крупінках збіраю свой радавод. Вывучыла і працяг-

ваю цікавіцца Нясвіжам. Шмат дакументаў ёсць у бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Удзячная архіварыус з Варшавы Марце Чэrvянец, якая знайшла маіх продкаў у спавядальным ведамасцях касцёла Божая Цела ў Нясвіжы. А вось Бернардзінскую вуліцу, дзе жылі Юшкевічы, пакуль не знайшла – усё вуліцы перайменаваныя.

У 1921 годзе ў Ашхабадзе, куды быў пераведзены А. Юшкевіч з Вяткі, памерла ад сухотаў яго жонка, пакінуўшы 4-гадовага сына Уладзіміра, майго будучага бацьку, і гадавалую дачку Ірынку. Новая жонка не згадзілася ўзяць дзядульчыку, бо сваіх дзяцей у яе не было, ды яна іх і не любіла. Ірынку ўзялі суседзі. Брат дронна рэзгаваў на мачыху, не еў з яе рук. Пакідалі міску з ежай на вакне ў суседзяў. Але давалася прывыкнуць, хлопчык стаў называць мачыху мамай. Сям’я пераехала ў Ташкент у сувязі з новым накіраваннем на службу. Тут у адну з найчой 1937 года прыйшлі НКУС-

аўпы і забралі дзеда. У турме ў 1938 годзе мой дзядуля і памёр – паводле даведкі, ад крупознага запалення лёгкіх. Прычыны арышту мы так і не даведаліся. Следчая справа па абвінавачванні Антона Іосіфавіча Юшкевіча была спыненая 18 ліпеня 1958 года «за недаказаннасцю прад’яўленага обвинення» – напісана ў даведцы КДБ.

Рукі ў дзеда былі залатыя. Хаця я яго не заспела – нарадзілася ў 1940 годзе – але дакументы ёсць. Захаваліся лісты, напісаныя яго каліграфічным почэркам, аб вырабе фарбаў, і рэцэпт, як зрабіць мыла. Для сваёй скрыпкі Антон Іосіфавіч змайстраваў з тонкай драўніны футарал, знутры абабіў яго аксамітам вішнёвага колеру, з аддзяленнямі для смычка, каробачак з каніфоллю, запаснымі струнамі. Захаваўся нотны альбом п’есаў для скрыпкі, запісаных дзедам ад рукі. Неяк па тэлебачанні перадавалі канцэрт з Нясвіжы, выконвалі вальс «Пацалунак». У дзядулі ў альбоме ён ёсць. Вось якая сувязь часоў.

І далей пра род Юшкевічаў. Мой бацька Уладзімір Антанавіч скончыў Ташкенцкі медыцынскі інстытут, пайшоў на вайну. Праходзіць праз Нясвіж, шукаў людзей, якія ведалі Юшкевічаў, але нікога не знайшоў. Вайну прайшоў ад Варонежа да Берліна. Застаўся жывы, таму што медсанбат ішоў за баявымі сіламі, снарадаў трапляла меней. Узнагароджаны ордэнамі і медалімі.

Дзядуля нам перадаў 300-гадовы кубак ружовага шкла з залатой змейкай па краі. Калі адбілася ў кубка ножка, мая мама – а яна была празорліўкай – сказала: «Вось цяпер род скончыцца». Так яно і ёсць. Брат не ажаніўся, дзядзі няма. У мяне ёсць адна дачка, але яна на прозвішчы свайго бацькі, ды і радавод вядзецца па мужыцкай лініі. Хачу папсукаць глыбей, да 1413 года, да Гарадзельскай уніі, адкуль пайшло нашае прозвішча. Таму што, ведаючы свой радавод, мацней стаіш на зямлі.

Наталія ЮШКЕВІЧ

Дзе ж ты, хмелю зеланенькі, будзеш зіму зімаваць?

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 32

Уздоўж: 1. Мяснікоў. 4. Заменнік. 8. Дрыгавічы. 9. Спас. 11. Шыла. 12. Метр. 13. Мель. 14. Поле. 15. Крок. 17. Рунь. 18. Неба. 19. Уладзімір. 24. Старонка. 25. Смаленск.

Упоперак: 1. Максім. 2. Сі. 3. Кар. 5. Меч. 6. Ню. 7. Корань. 10. Серпень. 11. Шамякін. 14. Парнас. 16. Класік. 20. Лён. 21. Іпа. 22. Ра. 23. Ян.

У тэатры «Зьніч»

«Зьніч» распачынае дваццаць дзевяты тэатральны сезон.

10 верасня адбудзецца прэм'ера дзіцячага мнаспектакля «**Мая Беларусь...**» паводле аднайменнай аповесці-споведзі Уладзіміра Ліпскага. Слухаючы пісьменніка, адчуваеш пазію яго душы. Шчырыя, цёплыя размовы дапамагаюць падумаць пра галоўныя аспекты нашага жыцця: любоў да радзімы і людзей, паразуменне паміж бацькамі і дзецьмі. Пісьменніка можна слухаць бясконца, ён адкрывае таямніцы жыцця...

Выканаўца – заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь У. Ліпскі, аўтар сцэнічнай версіі і вядучы – Зміцер Ермаловіч-Дашчынскі. Музычнае суправаджэнне на цымбалах зладзіць Таццяна Шумакова. У спектаклі гучыць музыка беларускіх кампазітараў Валерыя Іванова, Уладзіміра Мулявіна, Валерыя Жывалеўскага, Вячаслава Кузняцова, Уладзіміра Кур'яна, Нестара Сакалоўскага, Уладзіміра Алоўнікава.

Тым жа вечарам адбудзецца прэм'ера драматычнага мнаспектакля «**Кроткая**» паводле аднайменнай аповесці Фёдара Дастаўскага. Спектакль перадае атмасферу Пецярбурга канца XIX стагоддзя, у ім раскажана гісторыя сямейная, спавядальная. Гісторыя пра тое, як складана бывае пачуць адно аднаго, пра сутыкненне двух самалюбоўцаў і страчаную магчымасць кахання.

Рэжысёр-пастаноўшчык, аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Вячаслаў Шакалідо, кампазітар – Алег Залётны, сцэнаграф – народны мастак Беларусі Барыс Герлаван.

12 верасня маленькіх глядачоў чакаюць на ляльчым мнаспектаклі «**Граф Глінскі-Папялінскі**» паводле п'есы Артура Вольскага. Рэжысёр і выканаўца Вячаслаў Шакалідо распавядзе маленькім глядачам пра тое, як пасля розных прыгодаў і з дапамогаю свайго

разумнага сябра – ката Максіма хлопец-сірата Марцін ператварыўся ў графа Глінскага-Папялінскага. Разам сябры выправіліся шчасця шукаць. Каго ж яны сустрэлі, з кім пасябравалі, якія прыгоды адбыліся на іх шляху і дзе ж сваё шчасце сябры знайшлі?

Увечары на сцэне – прэм'ера мнаспектакля «**Невядомае пра вядомых**», прысвечанага жыццю і творчасці народнага артыста СССР Яўгена Глебава. Аўтар інсцэніроўкі і выканаўца – Уладзімір Арлоў. У спектаклі бярэ ўдзел Раіса Астразінава.

17 верасня для дзяцей пакажуць мнаспектакль «**Мой маленькі прынец**» паводле аповесці-казкі Антуана дэ Сент-Экзюперы ў перакладзе Ніны Мацяш. «Зоркім можа быць адно толькі сэрца», – так скажаў маленькі хлопчык, які прыляцеў на Зямлю з астрэіда,

«Мой маленькі прынец»

каб знайсці сябра. Але апынуўся ён у пустыні...

Аўтар інсцэніроўкі, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, выканаўца – Раіса Астразінава.

Увечары пакажуць паэтычны мнаспектакль «**Не праклінай, што я люблю**» паводле вершаванага рамана Ніла Гілевіча «Родныя дзеці». Даследчык беларускага фальклору і побыту, тонкі знаўца жывой народнай гаворкі, Н. Гілевіч стварыў своеасаблівую паэтычную сюіту, дзе гарманічна зніталіся гумарыстычныя ноты і шчыmlівая музыка кахання, дзе чуюцца напевы роднай зямлі... На сцэне гэта перадае выканаўца Мікалай Лявончык. Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева. Музычнае суправаджэнне Дар'і Неўмяржыцкай (цымбалы).

Спектаклі праходзяць у тэатральнай зале Культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, даросляў – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

«Граф Глінскі-Папялінскі»

Званы мінуйшчыны гудуць

(Працяг. Пачатак у №№ 30–32)

Бітва пад Рэпкамі

Веставыя прынеслі Нябабу паведамленне аб падзеях на Лоеўскіх пераправах, сэнс якога: «Ліцвінча прыйшла на тое месца, дзе была наша залага, але не многа літвы».

Месца, дзе атрымаў гэтыя весткі наказны казацкі гетман, цяпер з'яўляецца ў гістарыяграфіі дыскусійным. Вядомыя вучоныя М. Грушэўскі (Украіна) і г. Віснер (Польшча) сцвярджалі, што Нябаба атрымаў такую вестку ў Чарнігаве. А вось сучасны ўкраінскі даследчык гэтых падзеяў А. Гурбік лічыць, што Нябаба прыняў паведамленне ў сваім табары каля сяла Рэпкі. (Сёння г.п. Рэпкі райцэнтр Чарнігаўскай вобласці Украіны. Размяшчаецца на адлегласці 39 км ад Чарнігава, 24 км ад лоеўскіх пераправаў).

Але ў такім разе пастае некалькі пытанняў, на якія ў аўтара гэтай версіі няма адказаў. Чаму Нябаба, які меў шанец атакаваць радзівілаўскае войска непасрэдна на лоеўскіх пераправах, не скарыстаўся зручнай для свайго войска пазіцыяй і не зрабіў спробы збіць літвінаў з пераправаў? Чаму ён марудзіў з атакай да палудня? Чаму працяг бітвы ва ўкраінскай гістарыяграфіі згадваецца выключна ў кантэксце непрыкметнага на той час сяла Рэпкі, каля якога сутыкнуліся войскі на маршы?

Насамрэч Нябаба адразу кінуўся выпраўляць становішча, збіраючы па дарозе ўсю казачкую кавалерыю, якая размяшчалася на чарнігаўскім накірунку. Вядома, што «у полудень» казацкае войска Нябабы ў 15 000 коннікаў адразу з маршу без аніякага папярэдняга віжання абрынулася каля Рэпак на адзел стражніка Мірскага, які быў у авангардзе радзівілаўскага войска. Відавочна, казацкі палкаводзец спадзяваўся толькі на раптоўнасць нападу, адвагу і мужнасць сваіх воінаў. Але гэтага было мала ў змаганні з дасведчаным і лепш узброеным супернікам.

Вось які ўспамін аб гэтай падзеі пакінуў украінскі летапісец: «...старшый казацкі Нябаба, полковник черниговский, порвавшись неисправне, скончил противко тому войску справному, которое зараз тое войско литовское зломило».

Пад націскам пераўзыходных сілаў коннікі Мірскага сталі адступаць на поўнач, завабліваючы за сабой ворага. Радзівіл напоўніцу скарыстаўся момантам і ўдарыў сваімі коннымі, а потым і пешымі харугвамі ў фланг казакам, расколваючы іх войска на дзве часткі і пазбаўляючы адзінага кіраўніцтва. Завязалася лютая сеча, якая доўжылася да вечара і ў якой цяжкая кавалерыя літвінаў зноў паказала сваю перавагу ў змаганні ў адкрытым полі з лёгкай кавалерыяй казацкай.

Толькі на зыходзе дня рэшта казацкага войска разам з палкоўнікам Падабайлам, наказнымі палкоўнікамі Літвінкам, Сухінем і Шумейкам здолелі выратавацца і адступілі да Чарнігава. Большасць казацкай старшыні і не менш чым 4 000 казакоў было забіта, многія параненыя.

У баі загінуў і сам Нябаба, які змагаўся ў шэрагах свайго войска як просты казак. Пад Нябабам спачатку забілі каня, ён пабег, але яго дагналі два жаўнеры. Паранены ў правую руку, Нябаба з шабляй у левай руцэ адчайна абараняўся, пакуле, засечаны, не ўпаў на зямлю. На забітым палкоўніку быў зялёны атласны кафтан, каштоўная даспехі, паверх якіх была накінутая ласіная шкура з залатымі гузікамі і шнурком, шабля ў каштоўнай аправе, упрыгожаны каштоўнымі камянямі пярэсцянак і залаты крыж. Літвінскі жаўнер, які яго забіў, узяў сабе кафтан, у якім было 7 000 злотых, якія яму Радзівіл падарываў як узнагароду.

(Працяг на стар. 8)

Чарнігаўскі палкоўнік Мартын Нябаба. Малюнак з пражскага каралеўскага архіва

(Працяг. Пачатак на стар. 7)

Некалькі гадоў таму чэшскія архівісты знайшлі і адлічбавалі ў матэрыялах пражскага Каралеўскага архіва выкананы ў колеры партрэт Мартына Нябабы, напісаны невядомым мастаком. Подпіс пад малюнкам дакладна сведчыць, што гэта адлюстраваны «Казакі генерал-лейтэнант Нябаба, які загінуў пад Лоевам». На партрэце Нябаба намалюваны ва ўзросце больш за 40 гадоў з свайго барадой і вусамі, «оселенцем» на галаве, дзвюма ранама ад шаблі над левым вухам, плямкай крывы на шыі, у кафтане. Мастак, верагодна, зрабіў пасмяротны партрэт, але «ажывіў» яго. Некаторыя ўкраінскія гісторыкі, у прыватнасці Ю. Мыцык, схіляюцца да думкі, што партрэт намалюваў А. ван Вестэрфельд, бо малюнак выкананы ў той манеры, якой карыстаўся гэты мастак.

У час бітвы пад Рэпкамі шмат казакоў патрапіла ў палон, у тым ліку і плямнік Нябабы, палкавыя сотнікі, чарнігаўскі палкавы пісар. Пераможцам дасталіся каля 20 казацкіх сцягоў. У рукі Радзівіла патрапілі таксама казацкі абоз, што адстаў і рухаўся следам за кавалерыйяй пад абаронай 200 пешых казакоў з самапаламаі, якіх таксама ўзялі ў палон. Палонныя распавялі, што іх у палку Нябабы было 20 000, але наказны гетман «3 000 паслаў пад Крычаў, а 2 000 – па правіянт, сам меў 15 000».

Страты панесла і літвінскае войска, але былі яны значна меншымі, чым казацкія.

Ва ўкраінскай гістарыяграфіі здаўна выкарыстоўваюцца дзве назвы Лоеўскай бітвы 6 ліпеня 1651 г.: «Другая Лоеўская бітва» і «Бітва пад Рэпкамі». І гэта невыпадкова, бо ў назвах адлюстравалася геаграфія бітвы: распачалася яна каля лоеўскіх пераправаў, а завяршылася каля нічым не прыкметнага тады ўкраінскага сяла Рэпкі. Вядома, што месца апошняга змагання дакладна не лакалізаванае на мясцовасці, бо варогуныя бакі сутыкнуліся тут у баі на маршы і матэрыяльных парэшткаў ад гэтай падзеі не засталася. Толькі гістарычная памяць народа ўтрымала ў назве і занесла праз стагоддзі да нас звестку аб месцы завяршальнага этапу Лоеўскай бітвы – «Бітва пад Рэпкамі».

Нам невядома, ці маляваў батальныя сцэны А. ван Вестэрфельд па сюжэтах бітвы пад Рэпкамі, але дакладна вядома, што ў гонар перамогі ў Лоеўскай бітве 6 ліпеня 1651 г. ён намалюваў і пакінуў нам выяву Лоева.

На малюнку Лоеў адлюстраваны з паўднёвага боку. Па перыметры мястэчка было ўмацавана абарончай сцяной – палам, што складалі першы перад замкам рубж абароны. З поўдня Лоеў меў уязную вежу-браму. Па перыметры мястэчка, праз пэўныя праежкі абарончай сцяны, былі пабудаваны невысокія вартавыя вежы. На суседняй ад замка гары, якую лаічане здаўна называюць Глевай гарой, пазначаная Свята-Троіцкая царква.

«Loiow oppidum». А. ван Вестэрфельд

На Лоевай гары паказаны замак з невысокімі драўлянымі сценамі і вежамі. У цэнтры замка адлюстраваная вялікая пабудова – напэўна, адміністрацыйны будынак староства. Каля падножжа Лоевай гары, на набярэжнай Дняпра, знаходзіцца ўмацаваны земляным валам ад нападаў з боку ракі трохбастыйны шанец, абсталяваны гарматамі і залогом, які падтрымліваў яго. Месцазнаходжанне Лоева і замка на малюнку галандскага мастака цалкам адпавядае яго цяперашняй тапаграфічнай структуры.

Мікола АНІСАВЕЦ

(Друкуецца паводле літаратурнага альманаха «Палац», вып. 5, 2017 г.)
(Заканчэнне артыкула ў наступным нумары)

Верасень

11 – Белакоз Алесь (Аляксандр Мікалаевіч; 1928, Мастоўскі р-н – 2016), краязнаўца, музеязнаўца, педагог, заслужаны работнік культуры Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

11 – Герасімовіч Расціслаў Фёдаравіч (1938, Вілейскі р-н – 2009), вучоны-гісторык, архівіст, заслужаны работнік культуры Беларусі, ганаровы архівіст Беларусі, выдатнік архіўнай справы – 80 гадоў з дня нараджэння.

11 – Марзалюк Ігар Аляксандравіч (1968, Краснаполле), вучоны-археолог і гісторык, краязнаўца, выдатнік адукацыі Беларусі, дзяржаўны дзеяч – 50 гадоў з дня нараджэння.

12 – Булгакоўскі (сапр. Булгакаў)

Дзімітрый Гаўрылавіч (1843 – пасля 1918), этнограф, фалькларыст, краязнаўца – 175 гадоў з дня нараджэння.

12 – Ігнатовіч Фёдар Іванавіч (1938, Салігорскі р-н), гісторык медыцыны, краязнаўца, даследчык гісторыі медыцыны і фармацыі Беларусі XVIII – XX стст., адзін з арганізатараў Гродзенскай аптэкі-музея – 80 гадоў з дня нараджэння.

13 – Андрэй Мрый (сапр. Шашалевіч Андрэй Антонавіч; 1893, Краснапольскі р-н – 1943), пісьменнік, аўтар нарысаў, апавяданняў – 125 гадоў з дня нараджэння.

13 – Краўцэвіч Аляксандр Канстанцінавіч (1958, Мастоўскі р-н), беларускі археолог, гісторык – 60 гадоў з дня нараджэння.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПЕТРЫКАЎ (заканчэнне артыкула). 3 ліпеня 1924 г. цэнтр раёна, з 1925 г. горад. З 1938 г. у Палескай вобл. 329 ліпеня 1941 г. да 29 чэрвеня 1944 г. акупаваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі. У 1942 – 1943 гг. падпольчыкі пад кіраўніцтвам Ф. Кляўцова вялі прапаганду сярод насельніцтва, распаўсюджвалі зводкі Савінфармбюро; 29 студзеня 1943 г. падарвалі будынак гебітскамісарыята, вывелі са строю 12 рухавікоў для бранятэатраў, некалькі аўтамашынаў, сапавалі 2 зенітныя гарматы і пайшлі з сем'ямі ў партызанскі атрад М. Бабкова, што дзейнічаў на тэрыторыі раёна. Актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны В. Талаш (узнароджаным ордэнам Чырвонага Сцяга, былы старшыня Навасёлскага сельскага Савета) ва ўзросце 97 гадоў па магчымасці дапамагаў партызанам, збіраў для іх зброю, за што фашысты арыштавалі яго і пасадзілі ў петрыкаўскую турму. Паэзія выконваў заданні Мінскага падпольнага аб'ёма КП(б)Б, быў перапраўлены ў Маскву; на акупаванай тэрыторыі Беларусі распаўсюджваліся лістоўкі з заклікам дзеда Талаша да барацьбы супраць захопнікаў.

Архітэктурна-планіровачную структуру горада вызначаюць вуліцы Пушкіна, Гогаля, Муляраўская, Камунальная, Ленінская і інш. Галоўная вуліца – Гагарына. Зберагліся помнікі архітэктурны: Свята-Пакроўская царква (XVIII ст.), Свята-Ушэсцеўская царква (1890 г.), Свята-Мікалаеўская царква (1910 г.), дзве Мемарыяльныя калоны ў гонар прыняцця Канстытуцыі 1791 г. Дзейнічае Петрыкаўскі мемарыяльны музей-сядзіба дзеда Талаша. У цэнтры горада ўсталяваны бюст В. Талаша, на вул. Гагарына ёсць мемарыяльная дошка падпольшчыкам.

Радзіма беларускага археолога Вялянціна Вяргей, беларускага мастака Льва Лейтмана.

Петрыкаўская Свята-Мікалаеўская царква

Петрыкаўская царква

